

Ж. Саадаев атындагы толук эмес орто мектеби.

Жаш адистерге методикалык жардам
(семинар).

Тема: «Сабак деген эмне?»

Сабак-бул эмне?

Сабак- бул, убакыттын белгилүү бир интервалы менен чектелген, ачык-айкын максаттуу, бардык жагынан камтылган мазмунга ээ болгон, окуучулар менен мугалимдин жуурулушкан эмгеги болот.

Азыркы мезгилде сабактын стандарттуу формасы жана стандарттуу эмес формасы деп айтылып жана пайдаланылып жүрөт.

Сабактын стандарттуу формасынын структурасы (түзүлүшү) төмөндөгүдөй болот:

1. Сабактын темасы:
2. Сабактын максаты:
  - а) Сабактын билим берүүчүлүк максаты
  - б) Сабактын тарбиялык максаты
  - в) Сабактын өнүктүрүүчү максаты
3. Сабактын жабдылышы

Сабактын жүрүшү

1. Сабактын уюштуруу momenti
2. Үй тапшырмасын текшерүү жана мурда өтүлгөн материалды кайталоо;
3. Жаны теманын (материалдын) үстүндө иштөө:
4. Өтүлгөн материалды бышыктоо:
5. Өтүлгөн материалды жыйынтыктоо жана окуучулардын билимдерин баалоо;
6. Үйгө тапшырма берүү;

Сабактын жүрүшү

1. **Сабактын уюштуруу momenti** Бул жерде эми, окуучуларды адатагындай эмес отургузуу, столдорду ар түрдүү формада коюп жайгаштыруу, окуучуларды топторго, командаларга бөлүү, тандап алынган түрү боюнча класстын ичин, досканы жабдуу ж.б-лар жүргүзүлөт.
2. **Үй тапшырмасын текшерүү** Өтүлгөн материалды кайталоо башкача формада жүргүзүлөт, сабактын тандап алган стандарттуу эмес формасына жараша - убакытты кетирбей, мугалим жаны теманы өтүп жатып эле, көз жүгүртүп текшерип, же болбосо жардамчы окуучулардын жардамы менен, же окуучулардын бири - биринин иштерин текшерүүсү ж.б, жолдор менен текшерсе болот.
3. **Жаны теманын, материалдын үстүндө иштөө.** Сабактын бул стандарттуу эмес формасында мугалим сабактын тандап алынган түрүнө жараша, сабакка кирип келип эле окуучулар менен саламдашып туруп, анан жаны теманын үстүндө иштөөгө киришет, же дагы бир башкача формада иш алып барат.
4. **Бышыктоо**-бул учурда атайын убакыт бөлүп жүргүзбөстөн башкачараак жүргүзүлөт (Сабактардын ар түрдүү иштелмелерин кара).
5. **Материалды жыйынтыктоо** жана окуучулардын билимдерин баалоо-мында да, тандап алынган стандарттуу эмес формаларына жараша, ар түрдүүчө жүргүзүлөт. (сабактын түрдүү иштелмелерин кара)
6. **Үй тапшырмасы**-сөзсүз берилет, бирок дагы эле сабактын тандап алынган стандарттуу эмес жараша ар түрдүүчө көбүнчө чыгармачылык иш формасында берилет.

ОКУТУУНУН ФОРМАСЫ

Окутуунун негизги формасы класстык сабак формасы (классно-урочная форма)

Окутуунун түрлөрү;

1. Түшүндүрмө-иллюстративдик
2. Проблемалык
3. Программалаштырылган
4. Компьютердик

Сабактын типтери:

1. Аралаш сабак (комбинированный)
2. Жаны билимдерди берүүчү
3. Жаны билгичтиктерди калыптандыруу
4. Билимдерди жалпылоо жана системалаштыруу
5. Окуучулардын билимдерин, билгичтиктерин көзөмөлдөө
6. Билимдерди, билгичтиктерди практикада пайдалана билүү

Стандарттуу эмес сабактар:

1. Сүнгүп кирүү сабагы (урок погружения)
2. Иштиктүү оюндар сабагы
3. Пресс-конференция сабагы
4. Мелдеш сабагы
5. КВН сабагы
6. Театрлаштырылган сабак
7. Консультация сабагы
8. Компьютердик сабак
9. Чыгармачылык сабагы
10. Зачет сабагы
11. Семинар сабагы
12. Конкурс сабагы
13. Фантазия сабагы
14. Лекция сабагы
15. Тергөөнү иш белгилер жүргүзөт сабагы
16. Экскурсия сабагы
17. Поле чудес сабагы ж.б.

7-ТЕМА. ОКУТУУНУН УСУЛДАРЫ.

Тиркеме 7.1.

Усул (метод) – (грек тилинен алынган: methodos - изилдөөнүн жолу) – максатка жетүү үчүн иш-аракетти аткаруунун жолу.

Окутуунун методдору катары төмөнкүлөрдү атап кетсек болот:

- баяндоо усулдары (айтып берүү, лекция, аңгеме ж.б.);
- көрсөтмөлүү усулдар (иллюстрациялоо, демонстрациялоо ж.б.);
- өз алдынча иштөө усулдары;
- жарым-жартылай изденүү усулдары;
- изилдөө усулдары ж.б.

Окутуу усулу бир нече ыкмалардан турушу мүмкүн. Мисалы, китеп (текст) менен өз алдынча иштөө усулун алсак, төмөнкүдөй ыкмалар колдонулушу мүмкүн:

- негизги ойду бөлүп көрсөтүү;
- конспект түзүү;
- тексттин мазмунун планын түзүү ж.б.

Окутуучу үчүн кошумча материал

Дидактика – окутуу жөнүндөгү илим

Дидактика (грек тилинен didaktikos - үйрөтүүчү, сабак боло турган) – педагогиканын бир бөлүгү. Ал билимдерди, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү өздөштүрүүнүн жана ынанымдардын калыптанышынын жалпы мыйзам ченемдерин ачып көрсөтөт, о.э. окутуунун жана билим берүүнүн көлөмү менен түзүмүн аныктайт. Барыбызга белгилүү болгондой, эң алгачкы жолу бул сөз үйрөтүү чеберчилигин аныктоо үчүн немец педагогу Вольфганг Раткенин (Ратихия) (1571 -1635) эмгектеринде пайда болгон. Я. А. Коменский да дидактикага «бардыгын бардык нерсеге үйрөтүүнүн универсалдуу чеберчилиги» деп чечмелеген. Ратихиянын мезгилинен эле дидактиканын негизги милдеттери өзгөрүлбөй келе жатат, алар төмөнкү көйгөйлөрдү иштеп чыгуу: эмнелерге үйрөтүш керек, кантип үйрөтүш керек, качан, кайда, кимди жана эмне үчүн окутуу керек.

Коюлган суроолорду изилдөөгө дидактиканын конкреттүү бөлүмдөрү арналган, тагыраак айтканда:

эмне үчүн, кимди окутуу керек? кандай негизде?	окутуунун (билим берүү); максаттары мыйзамдар, мыйзам ченемдери, принциптер, окутуунун эрежелери;
эмнеге үйрөтүш керек? кантип окутуу керек?	окутуунун (билим берүүнүн) мазмуну окутуунун (билим берүүнүн) усулдары, окутууну уюштуруунун формалары, окутуунун (билим берүүнүн) технологиялары

Ошентип, дидактика – окутуу жана билим берүү жөнүндөгү, о.э. алардын максаттары, мазмуну, усулдары, каражаттары, уюштуруусу, системалары жана технологиялары, жетишилен жыйынтыктары (өндүрүмдөрү) жөнүндөгү илим.

ритм системасы Модулдук окутуу

Ритм- бул, модулдук окутуунун рейтингдик, интенсивдүү технологиясы.

Бул система- окуу процессинде өз алдынча иштөөнү үйүштүрүү жана аны контролдоонун бир формасы.

Ал окуу процессинде ийкемдүү окуу пландарын кийирүүгө жана өз алдынча иштөөнүн рамкасын кеңейтүүгө мүмкүндүк берет.

Бул система мектеп директорлорунун жана педагогикалык коллективдин эле эмес онуучулардын өздөрүнүн иштөөсүнө түрткү (стимул) берет.

Ритм системасында күрстүн (предметтин) мектептик программасы модулдук түзүлүшкө ээ болот.

Окуу предметинин курсу окуу материалынын логикалын жактан бүткөрүлгөн бөлүгү болуп эсептелген модулдарга бөлүнөт.

Арийне модуль деген- бул окулуп үйрөнүлүүсү бардык система боюнча баалануучу материалдын бир бөлүгү

же системасы болуп саналат.

Модулдун программасы үч минимумдан турат:

- а) Сөзсүз түрдө ээ болуучу минимум
  - б) Стандарттуу минимум
  - в) Терендетилген минимум
- а) Сөзсүз түрдө ээ болуучу минимум- жалпы түшүнүктө болуп материалдын мазмунун, манызын билип, жалпы маалымат бере билген, бирок практикада пайдалана, нолдоно билүүсү жетишсиз болгон билимдердин көлөмү болот.

Мисалы: математика боюнча маселе чечүүнүн жолдорун билет, бирок аны чече албайт; физика боюнча физикалык жумуштарды, алардын закондорун, формулаларын билет, бирок маселени чече албайт, практикалык иштерди аткара албайт ж.б.у.с.

- б) Стандарттуу минимум- бул билим берүү министрлиги тарабынан бекитилген стандарттуу программага жооп бере билген, бул билимдерди түптүү эмес кырдаалдарда пайдалана биле алган билимдердин көлөмү болот.
- в) Терендетилген минимум-бул окуучудагы жогорулатылган кыйындыктагы суроолорго жооп бере билген, бул билимдерди түптүү эмес кырдаалдарда пайдалана биле алган билимдердин көлөмү болот.

Ар минимум эки бөлүктөн турат:

Теориялык билимдердин көлөмү;

Эксперименталдык-практикалык көлөмү;

(Лабораториялык- практикалык иштер, жазуу иштери, контур карталары менен иштөө, эксперименталдык иштер, тажрыйбалар, маселе-мисалдар иштөө ж.б.)